

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΤΑΙ

ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ, Ορίωνα

Μυλίου Αποστολίδου
ἐπιτολή
πρὸς Μελιτιάδα
ἐπιτολή
4 Δεκεμβρίου 1937

Ἡ σχολὴ τῆς ἁγίας Τριάδος ἢ Τριαδικὴ ἰδρύθη τῷ 1834 ὑπὸ τοῦ μικροῦ Βούλκου τζορμπατζῆ Κούρτοβιτς Τσαλόγλου διατηρουμένη ὑπ' αὐτοῦ χάριν τῶν πτωχῶν παίδων τῆς συνοικίας τοῦ ἁγ. Κυριακῆς. Περί αὐτῆς ἔχω γράψει ἐν τῇ περί τῶν σχολείων τῆς φιλιππουπόλεως μελέτῃ μου, δημοσιευθεῖσα ἐν τοῖς Θρακικοῖς. Ἐν τῇ περί κωδίκων δὲ τῆς μητροπόλεως φιλιππουπόλεως μελέτῃ μου δημοσιεύω (ἐν τῷ ἀρχεῖφ) παραλαμβάνων ἐκ τῶν κωδίκων καὶ σχολιαζῶν τὸ σιγιλλιωδες γράμμα τοῦ πατριαρχείου πρὸς τὴν κοινότητα φιλ/πόλεως περί τῆς ἰδρύσεως τῆς σχολῆς, τὴν ἀπάντησιν εἰς αὐτὸ τῆς Κοινότητος, τὸ πατριαρχικὸν γράμμα περί τοῦ κανονισμοῦ τῆς σχολῆς καὶ τὸ πρακτικὸν τῆς πωλήσεως τῆς μεγάλης οἰκίας τοῦ μακαρίτου πρωτομαῖστορος τῶν ἀμπατζήδων Κ. Βουλγούρογλου ὑπὸ τῆς ἀνεμίας του Μορφούλας εἰς τὸν Βούλκον ἀντί μόνον 3000 γρ. ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς σχολὴ κοινοτικὴ τῆς ἁγ. Τριάδος κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ της.

Ὁ Βούλκος μικρὸς τζορμπατζῆς ἦτο υἱὸς ἐξηλληνισμένου Βουλγάρου ἐξ Ἀβραδάλων ἀμπατζῆ, ἐγκαταστάτης ἐν φιλ/πόλει φθίνοντος τοῦ 18ου αἰῶνος. Αὐτὸς ὡς καὶ ὁ πρεσβύτερος του ἀδελφός Στογιάννος καὶ ὁ νεώτερος Παῦλος, ἐπιλεγόμενοι Κούρτοβιτς-Τσαλόγλου ἐγεννήθησαν ἐν φιλ/πόλει, ἐξεπαιδεύθησαν ἐν τῇ Ἑλλ. σχολῇ μεταξύ Ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος καὶ ἀνηγορεύ-

Μυλίου Αποστολίδου
ἐπιτολή
πρὸς Μελιτιάδα ἐπιτολή
4 Δεκεμβρίου 1937

(Συνοδότης)

2

(ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΙΤΑΙ. ΤΕΛΟΛΟΓΟΥ Ομιλίας)

θησαν μαΐστορες ἀμπατζήδες. Πάντες ἠλλήνιζον τότε ἔχοντες καί τήν Ἑλληνικήν γλῶσσαν ὡς οἰκογενειακήν (πρῶτον ἡμῖς τοῦ 19ου αἰῶνος). Ὁ Βούλκος ἠτύχησεν ὡς караμπατζής καί εἶτα ἐπέδωκεν εἰς τὰ μπεγλίκια καί ἐκέρδισε χρήματα πολλά. Διεκρίθη δέ διά τήν φιλανθρωπίαν του καί φιλογένειαν ὡς καί ἡ ἐκ Σαμακοβίου κυρία του ἡ μεγάλη κοκκίνα Ἑλισάβετ. Συνέδραμε πλουσίως εἰς τήν ἀνέγερσιν ἐκ βάθρων τῆς ἐτοιμορρόπου ἐνοριακῆς του ἐκκλησίας Ἁγ. Κυριακῆς, ἐκδώσας αὐτῷ τό φερμάνιον, ἀνωλύτως δέ προσήνεγκε διά τοῦ πατριαρχείου 10000γρ. εἰς τήν μητρόπολιν, ὅπως οἱ τόκοι αὐτῶν δῖς τοῦ ἔτους ἀνά 500 γρ. διανέμονται ὑπό τῆς μητροπόλεως διά τοῦ ρουφετίου τῶν ἀμπατζήδων εἰς τοὺς ἐνδεεῖς. Ἄπεθανε δυστυχῶς νέος τῷ 1837 ἐν Ἀδριανουπόλει, ὅπου καί ἐτάφη. Ἄπεθανεν ὡς Ἑλλην· ἡ χήρα του πρὸς μνήμην του ἐζωγράφησε τήν ἀριστεράν πτέρυγα τοῦ προσώου τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς μονῆς τῆς Ρήλας (1842) καί ἐπέγραψεν ἑλληνιστί ὅτι κτλ. Ὁ Βούλκος ἀφῆκε δύο θυγατέρας, ἃς αὐτὸς ἀποκατέστησε καί δύο υἱοὺς μικροῦς. Αἱ θυγατέρες του ἐνυμφεύθησαν τοὺς Ἑλληνας μεγαλεμπόρους Παπασαοῦλ καί Παυλίδην (Στενιμαχίτην) οἱ δέ υἱοὶ του Γεώργιος καί Ἀλέξανδρος ἐσπούδασαν τήν ἰατρικὴν καί καίπερ λαλοῦντες τήν Ἑλληνικὴν ἐπανῆλθον εἰς τὸν Ἑθνισμὸν τῶν προγόνων των μετὰ τό σχίσμα ἢ μᾶλλον μετὰ τήν ἀύστασιν τοῦ Βουλγ. κράτους. Ὁ Γεώργιος διετέλεσε διπλωματικός πράκτωρ τῆς Βουλγαρίας ἐν Κων/πόλει, ὅπου ἐδολοφονήθη, ὁ δέ Ἀλέξανδρος, ὅστις κατ' ἀρχὰς ἦτο στρατιωτικὸς ἰατρός ἐν Τουρκίᾳ ἐγένετο τοιοῦτος ἐν Βουλγαρίᾳ φθάσας εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ταγματάρχου; Ἄπεθανε μετὰ τό 1900 τὸν ἐνθυμοῦμαι συχνάζοντα ἐν τῷ Ἑλληνικῷ καφενείῳ τοῦ Καραμάνου καί ἔχοντα φίλους μόνον Ἑλληνας καί ὁμιλοῦντα ἑλληνιστί. Οἱ δύο αὐτοῦ υἱοὶ ἀρχιτέκτων καί γεωπόνος-Βούλγαροι, ἄπεθανον ἄκληροι. Τοῦ πράκτορος ἡ θυγάτηρ (μονογενής) μία ἐκ τῶν ὡραιότερων γυναικῶν τῆς Βουλγαρίας καί τώρα ἀκόμη μεθ' ὅλα τὰ γηράματα της, ἐνυμφεύθη τὸν στρατηγὸν Βινάρωφ, ἡ δέ μονογενὴς της κόρη εἶναι νῦν σύζυγος τοῦ ἐν Μονδίγφ Βουλγάρου πρεσβευτοῦ Ράδεφ.

Ὁ Παῦλος Κούμποβιτς, νεώτερος ἀδελφός τῶν Βούλκων, Ἑλλην καθ' ὅλα, ἀπεστάλη εἰς Ἀμασκόν πρὸς ἐμπορίαν ὑπὸ τῶν Βούλκων. Ἐκχεῖ ἐνυμφεύθη εὐγενῆ Συρίαν ὀρθόδοξον τὴν Γραμματικὴν. Ἐπανήλθεν εἰς Φιλ/πολιν τῷ 1840 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βούλκου, ὃν εἶχε δυσαρεστήσει. ἔκτισε μεγαλοπρεπὴ οἰκίαν

παρά τῆ σχολῇ τῆς ἁγ. Τριάδος καί προσεκάλεσεν ἐκ Συρίας τὴν σύζυγον του
 μετά τοῦ μικροῦ του παιδός 'Αλεξάνδρου. Μετά τινων ὁμως ἐτῶν συμβίωσιν
 ἐξεδίωξεν τὴν σύζυγον του μετά τοῦ παιδός της. Τό πρᾶγμα ἤχθη εἰς τὴν μη-
 τρώπολιν καί τό τουρκικόν ἱεροδικεῖον. Τῷ ἐδόθη διαζύγιον ὑπό τόν ὄρον ν'
 ἀποζημιώση τὴν Γραμματικὴν. Τότε προξενούντος τοῦ Γ. Τσουκαλᾶ ἐνυμφεύθη
 τὴν εὐειδῆ 'Ελένην, ἀδελφὴν τῶν πεπραλεμπόρων Γεωργιάδων, στεφανωθείς ὑπό
 - τοῦ Μιχαλάκι βέη Γκεμέσγερδάνη καί ἐκ τῆς προικός της ἀπεξημίωσε τὴν πρῶην
 σύζυγον του διὰ 400 λιρῶν. Αὕτη ἐνυμφεύθη τόν χῆρον καραμπητζῆ Καζαντζό-
 γλου ἐξ οὗ ἀπέκτησε τὴν 'Αρετὴν κυρίαν Γιουβάντουγλου (οἱ πέντε θυγατέρες
 της ἀπόφοιτοι τῶν Ζαριφείων ἔλαβον 'Ελληνας), ἐσπούδασε δέ τόν υἱόν της
 ἐν 'Αθήναις καί ἐν Παρισίοις ἰατρὸν. Οὗτος εἶναι ὁ περιώνυμος Ζωηρός πα-
 - σᾶς 'Αλέξανδρος, συγγραφεύς, πρόεδρος τοῦ ἐν Κων/πόλει 'Ελλ. Φιλολ. Συλλό-
 - γου καθηγητῆς τῆς ἰατρικῆς σχολῆς καί ἰατρός τοῦ σουλτάνου. Ὁ Παῦλος ἐκ
 τῆς 'Ελένης ἀπέκτησεν υἱόν ἀποθανόντα ἔφησον καί δύο εὐειδεῖς θυγατέρας,
 νυμφευθείσας 'Ελληνας, τὴν Ραλλοῦ νυμφευθεῖσαν τόν 'Ελληνα ὑπήκοον Κωνσταν-
 - τῖνον Τατατζῆ - οἱ ἔγγονοι του ἐξεβουλγαρίσθησαν - λαλοῦσιν ὁμως τὴν 'Ελ-
 - ληνικὴν, καί τὴν Μαριώραν νυμφευθεῖσαν τόν 'Ελληνα Γιάγκον Κούρτοβιτς, ἔ-
 - παρχον Στενιμάχου ἐπὶ Ρωμυλίας καί εἶτα εἰσπράκτορα τῆς 'Ελλ. Κοινότητος
Φιλ/πόλεως μέχρι τοῦ θανάτου του. Οἱ ἀπόγονοι του 'Ελληνες. Ὁ Παῦλος ἐνε-
 - κα χρηματικῶν ἀναγκῶν προσεχώρησεν εἰς ^{τὴν} Σλαυικὴν προπαγάνδαν ἀπὸ τοῦ 1849
 - καί εἰργάσθη μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Γεωργιάκη-βέη, υἱοῦ τοῦ Στοιγιάν τζορμ-
 - πατζῆ καί τοῦ ἰατροῦ Τσιομάκωφ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς
 - βουλγαρίας. Ἡ ἀλληλογραφία του ὁμως διεξήγετο ἑλληνιστί ὡς καί ἡ τοῦ ἐξα-
 - δέλφου του. Ἄεθανε τῷ 1872. Ἡ σχολή τῆς ἁγ. Τριάδος ἐλλείψει πόρων ἐκλεί-
 - σθη ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τῆς τὴν διετήρησε μέχρι τοῦ 1848. Ὑπὸ τοῦ Παύλου
 - δε ὡς ἐφόρου αὐτῆς κατὰ τό πατριαρχικόν σιγίλλειον (διότι οἱ συγγενεῖς τοῦ
 - ἰδρυτοῦ ἔδει νά ἐφορεύωσι) παρεδόθη τοῖς βουλγάροις. Ἐλειτούργησεν ὡς
 - βουλγαρικὴ δημοτικὴ σχολή ὑπὸ τό αὐτό ὄνομα καί λειτουργεῖ ὡς τοιαύτη με-
 - χρι σήμερον. Συγγενής τῶν Τσαλόγλου εἶναι ὁ ἐπὶ ἔτη ἔμπορος ἐν Αἰγύπτῳ
 - 'Ιωάννης Τσαλίδης, ὅστις ἀποθανὼν πρό τοῦ 1900 κατέστησε γεν. κληρονόμον
 - του ὡς ἀκληροῦ τὴν 'Ελλην. κοινότητα Ζαγαζικίου κληροδοτήσας αὐτῇ περί τὰς
 4.000 λίρας.